

2024-10-23

Regeringskansliet
Landsbyggsdepartementet
Stockholm

Hemställan om förändrad förvaltning av säl samt skyddsjakt på skarv

Svenska Jägareförbundet och Sportfiskarna gör gemensamt denna hemställan utifrån de problem som vi identifierat som begränsande för förvaltningen av säl och skarv. Vi föreslår några praktiska förändringar som skulle göra skillnad i förvaltningen sett ur ett ekosystembaserat perspektiv.

Sammanfattning

Sälförvaltning ska ske med ekosystembaserad utgångspunkt, det vill säga ta hänsyn till att olika arter i ett ekosystem påverkar varandra och bidra till ett hållbart nyttjande av dess resurser. Den bör även vara adaptiv med systematiskt tillvägagångssätt, så som beståndsreglerande licensjakt, vilket inte bara ger en förutsägbar förvaltning utan även förbättrar resurshanteringen.

- Vikaren behöver skrivas in i 23 g § Jaktförordningen (1987:905) så samtliga tre sälarter omfattas av möjligheten att jagas med licensjakt.
- Det behövs ett tydligt ställningstagande gällande nivåer för populationsstorlekarna. Vi anser att utgångspunkten bör vara gynnsam bevarandestatus utifrån ett ekosystembaserat perspektiv.
- Det behöver tydliggöras att licensjakt efter våra tre sälarter behöver vara möjlig även inom skyddade områden, så som exempelvis Natura 2000- och sälskyddsområden.

För förvaltning/jakt efter skarv föreslår vi följande;

Att Jaktförordningen bilaga 4 punkt 19 formuleras enligt nedan:

Storskarv får jagas:

- *för att förebygga skada på fiskbestånd, från 1 Augusti till 15 April.*
- *vid fasta och rörliga fiskeredskap (inte handredskap) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana redskap, från 1 Juli till 30 Juni.*
- *vid fiskodling och utsättningsplatser (inom sju dygn innan och sju dygn efter utsättningstillfälle) samt inom ett avstånd av 300m från sådana områden, från 1 Juli till 30 Juni.*

Svenska Jägareförbundet

Sportfiskarna

- *i fredningsområden för fisk, mynningsområden samt ett avstånd på 300m till sådana områden. Från 1 Juli till 30 Juni. (till fredningsområden inräknas vatten innanför 3m-kurvan)*

Vidare yrkar vi att det fördelas ytterligare 12 miljoner kr årligen till den del av viltskadeanslaget som avser förebyggande åtgärder. Av dessa bör hälften tilldelas (långsiktigt och förutsägbart) insatser i pilotområden där regional förvaltning och vetenskaplig uppföljning samverkar för ökad kunskapsuppbyggnad kring adaptiv skarvförvaltning och effektuppföljning på lokala fiskbestånd.

Beståndsreglerande licensjakt efter vikare, knobbsäl och gråsäl

Vikaren behöver skrivas in i 23 g § Jaktförordningen (1987:905) så samtliga tre sälararter omfattas av möjligheten att jagas med licensjakt.

Regeringen och ansvariga myndigheter behöver ta ställning till vilken storlek på population som anses lämplig för våra tre sälararter. Det vill säga att sätta förvaltningsmål. Inte utgå från ett ekologiskt maximum, som dagens system gör. Vilket innebär att inget i ekosystemet kommer må bra. I Naturhistoriska Riksmuseets rapport 2023/2024 över provtagna sälar framgår att späcktjockleken på fällda gråsäl under jakt och vid bifångster i fiskeredskap, har minskat sedan 2002. Samma trend syns på knobbsäl även om antalet prover är få. I Naturhistoriska riksmuseets sälinventering visar både gråsäl och vikare på stora populationer med tillväxt. Knobbsälen bedömer vi har nått sitt ekologiska maximum, därför ökar inte knobbsälpopulationen i västerhavet, däremot de delar av populationen som återfinns i södra Östersjön och Kalmarsund ökar.

I Havs och Vattenmyndighetens beskrivning av målen med våra sälararter framhåller myndigheten att sälarnas påverkan på människor ska vara neutral eller positiv, de ska ha en gynnsam bevarandestatus (det vill säga 10 000 individer enligt HELCOM), vilket beskrivs som att sälarna ska må bra. I samtliga beskrivningar av våra tre sälararter i artdatabanken, beskrivs de som LC, livskraftiga. Sälförvaltningen ska också ske med utgångspunkt i att den är ekosystembaserad, det vill säga hållbar i användning av natur och naturresurser. Förvaltningen ska dessutom vara adaptiv. Alla dessa delar pekar sammantaget på att en beståndsreglerad licensjakt efter samtliga tre sälararter är det rätta verktyget för en hållbar och långsiktig förvaltning som är förutsägbart.

Att införa möjligheten att jaga vikare under licensjakt skulle visa på att regeringen ser och förstår den lilla människan och dennes problem. I detta fall det kustnära fisket, som idag står inför en utmanande framtid.

Vikten av beståndsreglering i förvaltning av viltpopulationer är ingen nyhet. Inga andra stora däggdjur förvaltas med ekologiskt maximum som mål. Hur skulle en förvaltning av exempelvis klövviltsarterna se ut om vi tillät ekologiskt maximum? Detta skulle vara otänkbart utifrån negativa konsekvenser och principerna är de samma för sälpopulationerna, det behövs ett tydligt ställningstagande om nivån för populationsstorleken. Vi anser att

utgångspunkten är gynnsam bevarandestatus, så att populationerna får en positiv påverkan på människans intressen.

Licens- och skydds jakt inom skyddade områden

Sälar har relativt andra däggdjur, mycket stora hemområden. I licensjaktbeslutet för 2024-2025 benämns exempelvis gråsäl i Östersjön som en förvaltningsenhet, då sälarna är så pass rörliga även inom en begränsad tidsperiod. I detta sammanhang är det besvärande att enskilda Länsstyrelser i bevarandeplaner för skyddade områden kan ha en stark påverkan på möjligheten att effektivt nyttja ett licensjaktbeslut som syftar till en förvaltning på ett betydligt större område.

Det behöver därför vara tydligt att licensjakt efter våra tre sälarter bör vara möjlig även inom skyddade områden, så som exempelvis Natura 2000- och sälskyddsområden.

Förvaltning av skarv

2023 publicerade Naturvårdsverket en revidering av den nationella förvaltningsplanen för skarv. Planen är mycket tydlig, syftet är att minska allvarlig skada på fiskerinäring och negativa effekter på fiskbestånd genom en ekosystembaserad förvaltning. Med fokus på arter och bestånd som är hotade eller behöver återhämta sig, utan att gynnsam bevarandestatus för skarv äventyras.

Länens förvaltningsplaner är viktiga styrdokument i den framtida skarvförvaltningen. I dagsläget varierar länens ambition kraftigt. Många län är på gång att uppdatera sina förvaltningsplaner inom kort, men saknar idag tydliga instruktioner. Regeringen bör därför ge tydliga direktiv i regleringsbrevet till Länsstyrelserna om att skarvförvaltningsplaner ska tas fram och hur man avser att implementera planen.

En förvaltningsåtgärd för att nå förvaltningsplanens målsättning är skydds jakt, både på enskilda initiativ och genom beslut fattade av myndigheterna, oftast Länsstyrelserna. Signalerna från EU-kommissionen och Europaparlamentet är tydliga i att skarven i praktiken bör förvaltas genom generösa undantag.

I ett svar på en fråga från 2019 från en finsk europaparlamentariker klargjorde EU:s miljökommissionär att givet att bevarandestatusen inte äventyras kan skarven jagas ”i stort antal”:

”Provided that the conservation status of cormorant is not at risk and there are no other satisfactory solutions, a derogation makes it possible to remove large numbers of cormorants, e.g. to prevent serious damage to fish farming.”

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2019-003275-ASW_EN.html

I ett senare svar från 2020 på en annan fråga från en kroatisk ledamot om varför skarven inte listas som jaktbar trots ökande populationer och skador, upprepade kommissionen denna linje och lade till att på grund av att EU-rätten tillåter flexibilitet vad det gäller undantag behöver inte skyddsstatusen ändras. Sverige framhålls specifikt av kommissionen som ett exempel där

Svenska Jägareförbundet

Sportfiskarna

undantag tillämpas. Med andra ord, kommissionen har inga problem med att generösa undantag tillämpas.

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2019-004036-ASW_EN.html

EU-kommissionens rådgivande dokument om storskarv från 2013, som kom till efter kritik från Europaparlamentet och ett antal medlemsstater om växande problem med arten, genomsyras av synsättet att en hög grad av flexibilitet och pragmatism bör tillämpas av medlemsstaterna i fråga om att hantera skarvproblematiken.

https://ec.europa.eu/environment/nature/pdf/guidance_cormorants.pdf

Slutsatsen av ovanstående är att en medlemsstats tolkning i fråga om EU-rätten vad gäller jakt på skarv, inklusive inom Natura 2000-områden, bör ske i ljuset av denna tydliga inriktning, och att myndigheterna inte bör komplicera processerna utan snarare underlätta dem.

Med anledning av EU's hållning samt de skydds jaktbeslut från Länsstyrelser, som tydligt tillämpar generösa undantag och täcker upp för skydds jakt då skydds jakt på enskilda initiativ inte är möjligt, anser vi att en omformulering av punkt 19 i bilaga 4 till Jaktförordningen (1987:905), skulle underlätta förvaltningen. En förändring skulle bidra till att nå mål och syften i den nationella förvaltningsplanen, minska allvarlig skada på fiskerinäring, skapa gynnsamma effekter på fiskbestånd i en ekosystembaserad förvaltning med fokus på arter och bestånd som är hotade eller behöver återhämta sig.

Bilaga 4 till Jaktförordningen (1987:905)

Nuvarande formulering av punkt 19 är:

Storskarv får jagas för att förebygga skada, dock inte närmare än 300 meter från boplats för skarv, havsörn eller fiskgjuse vid fasta och rörliga fiskeredskap (inte handredskap) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana redskap den 1 aug.-28 (29) feb.

Vid fiskodling och utsättningsplatser (inom sju dygn innan och sju dygn efter utsättningsstillfälle) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana områden den 1 juli-30 juni.

I fredningsområden för fisk den 1 aug.-28 (29) feb.

Analys av de olika villkoren:

“Storskarv får jagas för att förebygga skada, dock inte närmare än 300 från boplats för skarv, havsörn eller fiskgjuse.”

Innebär att skarv är den enda arten som går att skydds jaga på enskilt initiativ vilken har en begränsning i avstånd till boplats. Ett villkor som inte finns vid skydds jakt eller allmän jakt enligt bilaga 4 på något annat vilt. Denna skrivelse är även rättsosäker, då man vid skydds jakt

Svenska Jägareförbundet

Sportfiskarna

kan begå villkorsbrott/jaktbrott omedvetet, eftersom samtliga boplatser till Havsörn och fiskgjuse är sekretessbelagda.

Denna skrivning om avståndskriterier bör strykas helt.

“vid fasta och rörliga fiskeredskap (inte handredskap) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana redskap. Från 1 Augusti till sista Februari”

Detta är ett typexempel på när Länsstyrelser fyller i med skydds jakt på myndighetens initiativ under resterande del av året. Detta motiverar att man underlättar för den enskilde brukaren av fiskeredskap genom att ändra datum för start och avslut av skydds jakt på enskilds initiativ. Förslag är att skydds jakt på enskilds initiativ för att skydda fasta och rörliga fiskeredskap ska var tillåten från 1 Juli till 30 Juni, samt ett område på 300m till dessa.

“vid fiskodling och utsättningsplatser (inom sju dygn innan och sju dygn efter utsättningstillfälle) samt inom ett avstånd av 300m från sådana områden. Från 1 Juli till 30 Juni.”

Denna är adekvat som den är.

“i fredningsområden för fisk. Från 1 Augusti till sista Februari.”

Här finns förbättringspotential. Fredningsområden är instiftade för att de utgör en viktig förnyingsplats för fiskbestånd, dessa behöver skyddas året runt. Dessutom leker många kustfiskbestånd längs kusten, innanför 3-meters-kurvan. För att skydda dessa bestånd har kraftiga inskränkningar gjorts i möjligheten att fiska innanför densamma längs stora delar av kusten. Vi anser därför att alla områden innanför 3-meters-kurvan därför likställs med fredningsområden. Även på den här punkten har flera av de länsvisa skydds jaktarna beviljat skydds jakt större delen av tiden som inte bilaga 4 täcker. Vi föreslår därför att det bör vara tillåtet att skydds jaga skarv året runt i fredningsområden för fisk samt mynningsområden, ett avstånd till 300m från ett sådant område samt innanför 3-meterskurvan, på enskilds initiativ.

Skydds jakt på skarv för att förhindra allvarlig skada på fiskbestånd. Villkoret finns inte idag, men borde införas. Då det finns otalig forskning på att just skarven utgör ett stort hot genom sin predation på bla. Abborre, gädda, torsk, lax, öring, gös, med flera arter. Läger man till det hot som skarven utgör för våra kritiskt låga bestånd av ål och mal så finns det lagrum att införa skydds jakt på enskilt initiativ en stor del av året. Skyddet av fiskarter bör väga tyngre än skyddet av skarv som för längesedan uppnått gynnsam bevarandestatus. Förslaget är att villkoret förs in under punkt 19 och bör gälla från 1 Augusti till 15 April.

Vi föreslår att Jaktförordningen bilaga 4 punkt 19 ska se ut enligt följande:

Storskarv får jagas för att förebygga skada på fiskbestånd, från 1 Augusti till 15 April.

vid fasta och rörliga fiskeredskap (inte handredskap) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana redskap. Från 1 Juli till 30 Juni

Svenska Jägareförbundet

SportFiskarna

vid fiskodling och utsättningsplatser (inom sju dygn innan och sju dygn efter utsättningsstillfälle) samt inom ett avstånd av 300m från sådana områden. Från 1 Juli till 30 Juni.

i fredningsområden för fisk, mynningsområden samt ett avstånd på 300m till sådana områden. Från 1 Juli till 30 Juni. Vatten innanför 3-meterskurvan är att likställa med fredningsområde.

Samtliga ändringar är helt i linje med Naturvårdsverkets Nationella förvaltningsplan för storskarv-2023.

Även i Regeringens proposition 2023/24:156 är inriktning och syfte att myndigheterna ska hjälpa fiskbestånden mot predation från skarv. Även om Regeringens inriktning är att det ska införas allmän jakt på skarv, så ställer EU's fågeldirektiv till det, då skarven inte är införd i appendix 2. Men med denna ändring av bilaga 4, så uppfylls den politiska viljan.

Detta skulle generera i att merparten av de idag beviljade skyddsjakterna på skarv som länsstyrelserna har tagit beslut om blir överflödiga. Det belyser även påtagligt behovet av att ändra jaktförordningens bilaga 4 punkt 19.

Viltskadeanslaget

År 2022 öppnades möjligheten för länsstyrelserna att söka bidrag från viltskadeanslaget för att arbeta med förebyggande åtgärder mot skador orsakade av vilt på kustnära fiskbestånd. Länsstyrelserna är eniga om att viltskadeanslaget är ett viktigt styrmedel för att åtgärdsarbeten ska komma i gång och skulle ge möjligheten att testa olika metoder för att minimera den negativa påverkan av predation från säl och skarv på kustnära fiskbestånd. Intresset för att söka detta stöd har ökat kraftigt de sista åren, 2022 delades 2,4 milj ut, 2024 delades 5,5 milj ut i stöd. Detta stöd är ett extremt viktigt "smörjmedel" för att möjliggöra operativa och samordnade insatser. För att det också ska bli uthålligt bör fleråriga ansökningar vara möjliga i de fall åtgärderna samverkar med forskning och utvärdering av åtgärdernas effekt genom tex ÅPH 46, som avser behovsstyrd områdesspecifik begränsning av rovdjur; vikare i Bottniska viken, gråsäl i Östersjön, knubbsäl i Västerhavet och storskarv, för att stödja åtgärder med syfte att återuppbygga lokala kustfisksamhällen.

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET

Carl-Johan Djurstedt Holm

Generalsekreterare

SPORTFISKARNA

Sten Frohm

Generalsekreterare

Svenska Jägareförbundet

Sportfiskarna

Referenser

Rapport över sälar undersökta 2023/2024. NRM 2024

Artdatabanken Artfakta, Vikare, Knubbsäl och Gråsäl.

Havs och Vattenmyndigheten, mål med förvaltning av säl. [Vad är målet med förvaltningen av säl? - Arter och livsmiljöer - Havs- och vattenmyndigheten](#)

Nationell förvaltningsplan storskarv 2023.

Jaktförordningen (1987:905)

Naturvårdsverkets licensjaktbeslut gråsäl, NV-08512-22

HaV's Rapport 2024-08-30, Förebyggande åtgärder viltskadeanslaget (1:7) – uppföljning åren 2022-2023.

Svenska Jägareförbundet

SportFiskarna